

การจัดการเรียนการสอนวิธีใช้ปัญหาเป็นหลัก วิชาการพยาบาลผู้ใหญ่ และผู้สูงอายุโรงเรียนพยาบาลรามาธิบดี

พินิจ ปริชาชนนท์* วท.ม. (สาธารณสุขศาสตร์)

อรอนงค์ พุมอาภรณ์* วท.ม. (สาธารณสุขศาสตร์)

บทคัดย่อ การติดตามผลการจัดการเรียนวิธีใช้ปัญหาเป็นหลักวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ โรงเรียนพยาบาลรามาธิบดี ปีการศึกษา 2537-2538 และ 2538-2539 รวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 และอาจารย์ประจำกลุ่มต่อการเรียนการสอนแบบใช้ปัญหาเป็นหลัก รายงานการประชุมคณาจารย์ผู้ร่วมสอนรวมทั้งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา ผลการศึกษาพบว่า จากการสอบ 4 ครั้ง คะแนนเต็มครั้งละ 100 คะแนน ค่าคะแนนเฉลี่ยในปีการศึกษา 2537-2538 ต่ำสุด = 49.83 (SD=7.52) สูงสุด = 55 (SD=8.02) คะแนน ในปี 2538-2539 ค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด= 42.63 (SD=7.02) สูงสุด= 46.38 (SD=6.36) คะแนน จากแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบปัญหาเป็นหลักนักศึกษาตอบว่าการบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ของวิชาอยู่ในระดับปานกลาง ด้านบทบาทครูในการอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ทั้งนักศึกษาและอาจารย์ประจำกลุ่มคิดว่า สามารถช่วยให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ในระดับมาก ส่วนด้านอื่นๆอยู่ในระดับปานกลาง และนักศึกษาชอบเรียนวิธีนี้ในระดับน้อย ประธานวิชามีภาระงานมาก นักศึกษาเสียค่าอัดสำเนาเอกสารมาก ดังนั้นควรมีการปรับปรุง โดยการพัฒนาอาจารย์ หน่วยบริการ การศึกษาและบทเรียนให้เหมาะสม และมีประสิทธิภาพมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตามทั้งนักศึกษาและอาจารย์ประจำกลุ่มยังมีความเห็นว่า วิธีการเรียนการสอนแบบใช้ปัญหาเป็นหลักเป็นวิธีการที่สำคัญที่จะทำให้นักศึกษาสามารถชี้นำการเรียนรู้และเสาะแสวงหาความรู้ด้วยตนเองมีความสามารถในการใช้ *เหตุผลทางคลินิกและทักษะกระบวนการกลุ่ม รามาธิบดีพยาบาลสาร 2541; 4(1):57-64.*

คำสำคัญ : การเรียนการสอนวิธีใช้ปัญหาเป็นหลัก วิชาการพยาบาลผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ

การจัดการเรียนการสอนหลักสูตรพยาบาล ศาสตร์ในปัจจุบัน ส่วนใหญ่ใช้วิธีบรรยายโดยเน้น ครูผู้สอนเป็นหลัก (Teacher-centered) ผู้เรียนใช้ วิธีท่องจำเนื้อหาที่ครูสอนก็สามารถสอบผ่านจน

สำเร็จการศึกษาได้ แต่การนำความรู้มาประยุกต์ใช้ เพื่อแก้ปัญหาให้กับผู้ป่วยนั้นยังไม่พัฒนาเท่าที่ ควร จากการสังเกตการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษา บนหอผู้ป่วย นักศึกษาใช้วิธีเลียนแบบการปฏิบัติ

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาพยาบาลศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล

งานของพยาบาลบนหอผู้ป่วย ชาดทักษะในการ ใฝ่หาความรู้เพื่อเพิ่มพูนความสามารถและ ประสบการณ์

ปัจจุบันนี้ข้อมูลข่าวสารความรู้ต่าง ๆ แพร่ขยายไปทั่วโลก มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้แต่ละคนต้องกระตือรือร้นสนใจ แสวงหาความรู้ให้ทันโลกอยู่ตลอดเวลา ด้วย เหตุนี้จึงได้นำวิธีการจัดการเรียนการสอนที่เน้น ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (student-centered) เพื่อ พัฒนาผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง (self-directed learning) สามารถคิดค้น แก้ ปัญหา และทำงานเป็นทีมร่วมกับผู้อื่นได้ดีขึ้น วิธี การที่เหมาะสมและน่าสนใจในขณะนี้ คือการเรียน การสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก (Problem-based learning) และได้นำมาใช้กับนักศึกษาพยาบาลปี ที่ 3 ในวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ ปีการ ศึกษา 2537 - 2538 เป็นต้นมา โดยมุ่งที่จะลด ความซ้ำซ้อนของเนื้อหาวิชา และพัฒนาให้นักศึกษา สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ทำงานร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างเหมาะสม อันจะนำไปสู่การปฏิบัติงานที่มี คุณภาพต่อไปในอนาคต

เพื่อให้ได้รับผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ของหลักสูตร ผู้วิจัยจึงได้ติดตามประเมินผลการ จัดการเรียนการสอนแบบ PBL นี้ ในด้านผล สัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของนักศึกษา ความคิดเห็น ของนักศึกษาและอาจารย์ประจำกลุ่ม ปัญหาและ อุปสรรคในการจัดการเรียนการสอนแบบนี้ เพื่อ นำผลการศึกษาไปปรับปรุงการจัดการเรียนการ

สอนวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ 1,2 ให้ เหมาะสมต่อไป

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก (Problem-based learning) ใช้ปัญหาที่เป็น สถานการณ์ที่จัดทำขึ้นใกล้เคียงกับสถานการณ์ที่ เป็นจริงของผู้ป่วยเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการ เรียนรู้ด้วยตนเองอย่างเป็นขั้นตอน เรียนเป็น กลุ่มย่อย 6-8 คน โดยเริ่มต้นจากนักศึกษาทำ ความเข้าใจกับศัพท์บางคำของสถานการณ์นั้น ระบุและวิเคราะห์ข้อมูลหรือประเด็นปัญหา ตั้ง สมมุติฐาน ทดสอบและจัดลำดับความสำคัญ กำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ใช้เวลาประมาณ 1-2 ชั่วโมง หลังจากนั้นนักศึกษาจะไปแสวงหา ความรู้ด้วยตนเองตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ขั้นตอนสุดท้ายนักศึกษาจะเข้ากลุ่มเพื่อนำความรู้ที่ได้ ศึกษา มาร่วมอภิปราย แล้วสรุปผลการเรียนรู้เพื่อ นำไปใช้แก้ปัญหาในสถานการณ์ที่กำหนด ครู เป็นเพียงผู้ชี้แนะสนับสนุนให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วย ตนเองให้มากที่สุดตามศักยภาพ แนวคิดในการ เรียนแบบนี้มาจากปรัชญาการศึกษาเชิงมนุษยนิยม ที่เชื่อในศักยภาพและแรงจูงใจของผู้เรียน ยึดผู้เรียน เป็นศูนย์กลาง โดยเชื่อว่าผู้เรียนจะเกิดแรงจูงใจที่ จะเรียนรู้และจะเรียนรู้ได้ดีเมื่อเขามีความต้องการ และเห็นประโยชน์ของการเรียน¹ ซึ่งแตกต่างจาก การศึกษาที่จัดในปัจจุบันที่มีครูเป็นศูนย์กลาง กำหนดเนื้อหา ถ่ายทอดเนื้อหา และวัดผลการ เรียนตามเนื้อหาที่ตนสอน โดยเชื่อว่าการศึกษา

คือการเรียนให้เข้าใจเนื้อหาในตำราที่ถ่ายทอดต่อกันมา ความเชื่อเช่นนี้ยับยั้งความคิดของผู้เรียน²

แนวคิดและหลักการในการจัดการเรียนการสอนวิธีใช้ปัญหาเป็นหลัก มุ่งเน้นการบูรณาการความรู้ เนื้อหาวิชาในแขนงต่างๆเข้าด้วยกัน นักศึกษาได้ฝึกการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง การคิดวิเคราะห์ปัญหา หาเหตุผลมาเชื่อมโยงความคิด เรียนรู้การแก้ปัญหาตามสถานการณ์ที่กำหนด ฝึกทักษะการทำงานร่วมกัน ได้มีส่วนร่วมในการคิด พูด ฝึกการรับฟัง การยอมรับ การประนีประนอม การโต้แย้งอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นผลดีต่อการทำงานเป็นทีมในอนาคต² การเรียนการสอนแบบนี้เป็นการเตรียมให้นักศึกษาเป็นพยาบาลที่มีความสามารถในการศึกษาหาความรู้ คิด และ มองปัญหาอย่างเป็นระบบ แก้ปัญหาได้เหมาะสมทันต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกปัจจุบันและอนาคต ซึ่งเป็นคุณลักษณะของพยาบาลที่สังคมยุคใหม่คาดหวัง³

ภาควิชาพยาบาลศาสตร์คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดีได้เล็งเห็นประโยชน์ดังกล่าว จึงได้เตรียมความพร้อมของคณาจารย์อย่างเป็นขั้นตอนล่วงหน้า 3 ปี² และเริ่มใช้ในวิชานิติเวชศาสตร์และจรรยาบรรณทางการพยาบาลเป็นวิชาแรกในปี พ.ศ. 2535 ในปีพ.ศ. 2537 คณาจารย์ที่รับผิดชอบวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่และผู้สูงอายุจึงได้เริ่มนำวิธีการนี้มาใช้เป็นต้นมา และมีการติดตามประเมินการจัดการเรียนการสอน ผู้เรียน ผู้สอน สถานการณ์และปัญหาต่างๆ เป็นระยะเพื่อปรับปรุงให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการศึกษาติดตามผลการจัดการเรียนการสอนแบบใช้ปัญหาเป็นหลักในวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ 1, 2 สำหรับนักศึกษาพยาบาลปีที่ 3 ปีการศึกษา 2537-2538 จำนวน 104 คน และในปีการศึกษา 2538-2539 จำนวน 136 คน อาจารย์ประจำวิชา 45 คน เก็บรวบรวมข้อมูลจากบันทึกรายงานการประชุมอาจารย์ประจำวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ 1, 2 คะแนนสอบแต่ละปีการศึกษาของนักศึกษา แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประเมินค่าซึ่ง ยุวดี ภาษา⁴ ได้สร้างขึ้นเพื่อใช้กับนักศึกษาพยาบาลและอาจารย์ โดยสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อการเรียนการสอนแบบ PBL หลังจากจบการเรียนการสอนในแต่ละบทเรียนและแต่ละภาคการศึกษา นำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC⁵

ผลการวิจัย

การจัดการเรียนการสอนวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ 1, 2 ในปีการศึกษา 2537-2538 ได้มีการพิจารณาปรับเปลี่ยนเนื้อหาวิชาเพื่อลดความซ้ำซ้อนจัดลำดับเนื้อหาให้มีความต่อเนื่อง กำหนดเนื้อหาที่จะใช้วิธีการสอนแบบ PBL เป็นบางส่วน สร้างโจทย์ปัญหา 13 บทเรียนในปีแรก และปรับลดลงเหลือ 7 บทเรียนในปีต่อมาหลังจากการประเมิน ส่วนเนื้อหาอื่นๆจัดเป็นแบบบรรยายและกรณีศึกษาในกลุ่มใหญ่ นอกจากนั้นได้มีการจัดอบรมอาจารย์ผู้รับผิดชอบการเรียนการสอนในวิชานี้ให้มีความรู้ความเข้าใจ ปรับบทบาทให้เป็น

ไปตามแบบการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก มีการประสานงานกับหน่วยสนับสนุนการศึกษา จัดเตรียมเอกสารต่างๆ ที่ใช้ประกอบ ตลอดจนรวบรวมเอกสารประกอบการเรียนรู้ของนักศึกษา จากอาจารย์ประจำวิชาให้เป็นเล่ม เพื่อสะดวกในการใช้ จัดหาหนังสือให้เพียงพอในแต่ละบทเรียน เพื่อให้ให้นักศึกษาค้นคว้าหาความรู้ได้อย่างเต็มที่

การประเมินผลการเรียนรู้ของนักศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรก คือการประเมินสมรรถภาพการเรียนรู้แบบ PBL ซึ่งได้แก่ การชี้นำการเรียนรู้ด้วยตนเอง การสืบเสาะค้นหา และกระบวนการกลุ่มส่วนที่สองเป็นการประเมินความรู้ด้วยการสอบโดยใช้แบบทดสอบปรนัยชนิด 5 ตัวเลือก โดยกำหนดให้สัดส่วนของส่วนที่หนึ่ง และส่วนที่ 2 เป็นร้อยละ 30, 70 ในปีแรก และปรับเป็นร้อยละ 20, 80 ตามลำดับ ในปีต่อมา แบบทดสอบนั้นได้ผ่านการพิจารณาตรวจสอบและแก้ไขให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัดก่อนการทดสอบ หลังการทดสอบแล้วได้นำไปวิเคราะห์ดูคุณภาพหาอำนาจจำแนกและระดับความยากง่าย ส่งผลการวิเคราะห์ให้อาจารย์ผู้ออกข้อสอบเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงให้ดีขึ้น ผลการวิเคราะห์พบว่าข้อสอบที่ได้คุณภาพโดยใช้เกณฑ์ของ ดร.โกวิท ประวาลพฤษษ์ และสมศักดิ์ สิ้นธุระเวชญ์ คิดค่าอำนาจ จำแนก (r) = $>.2$ และค่าความยากง่าย (p) = $0.2-0.85$ ในปีการศึกษา 2537-2538 มีข้อสอบได้คุณภาพคิดเป็นร้อยละ 37.53 และในปีการศึกษา 2538-2539 มีข้อสอบได้คุณภาพคิดเป็นร้อยละ 35.44

ผลการเรียนรู้ของนักศึกษา คะแนนที่ได้จากการทดสอบ 4 ครั้งหลังจากการเรียนการสอนแบบ PBL บางส่วน ในปีการศึกษา 2537-2538 จากคะแนนเต็ม 100 คะแนนเฉลี่ยต่ำสุด = 49.83 (SD = 7.52) สูงสุด = 55 คะแนน (SD = 8.02) และในปีการศึกษา 2538-2539 คะแนนเฉลี่ยต่ำสุด = 42.63 (SD = 7.02) สูงสุด = 46.38 (SD = 6.36)

ความคิดเห็นของนักศึกษาและอาจารย์ประจำกลุ่มที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนแบบใช้ปัญหาเป็นหลักนี้ พบว่า

1. ด้านการช่วยให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ ทั้งนักศึกษาและอาจารย์มีความคิดเห็นตรงกันในเรื่องบทบาทครูในการอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ช่วยให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ในระดับมาก อาจารย์มีความเห็นว่าโจทย์ปัญหาหรือสถานการณ์บรรยากาศการเรียนรู้ในกลุ่มย่อยช่วยให้เกิดการเรียนรู้ในระดับมากส่วนนักศึกษามีความคิดเห็นว่าอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนข้ออื่น ๆ นั้นทั้งสองกลุ่มมีความคิดเห็นว่าจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ในระดับปานกลางเช่นกัน ดังแสดงในตารางที่ 1

2. ด้านความคิดเห็นทั่วไป นักศึกษาและอาจารย์มีความคิดเห็นว่ นักศึกษาชอบเรียนวิธีนี้อยู่ในระดับน้อย นอกจากนั้นอาจารย์มีความเห็นว่า การเรียนการสอนแบบ PBL นี้เป็นวิธีกระตุ้นความสนใจในการเรียนรู้ของนักศึกษา และช่วยให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ในระดับมาก ส่วนนักศึกษามีความคิดเห็นว่าอยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น

3. ความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น ได้แก่ การได้รับความรู้ในเนื้อหา

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบความคิดเห็นของอาจารย์ประจำกลุ่มและนักศึกษาต่อการจัดการเรียนการสอนแบบ Problem-Based Learning ปีการศึกษา 2537-2538, 2538-2539

ความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็นของ อาจารย์		ระดับความคิดเห็นของ อาจารย์	
	อาจารย์		อาจารย์	
	2537-38	2538-39	2537-38	2538-39
การช่วยให้เกิดการเรียนรู้				
1. โจทย์ปัญหาหรือสถานการณ์	มาก	มาก	มาก	ปานกลาง
2. บรรยายภาคการเรียนรู้ในกลุ่มย่อย	มาก	มาก	ปานกลาง	ปานกลาง
3. การมีส่วนร่วมของนักศึกษาในกลุ่ม	มาก	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง
4. บทบาทครูในการอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้	มาก	มาก	มาก	มาก
5. ชั่วโมงเสริมความรู้ (resource session)	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง
6. เอกสาร/ตำรา/วารสารที่จัดไว้ให้นักศึกษา	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง
7. การค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองของนักศึกษา	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง
8. การให้คำติชมของอาจารย์ประจำกลุ่ม	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง
9. วิธีการประเมินผลกระบวนการเรียน	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง
10. วิธีการเรียนแบบ PBL	มาก	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง
ความคิดเห็นทั่วไป				
1. เป็นวิธีกระตุ้นความสนใจในการเรียนของนักศึกษา	มาก	มาก	ปานกลาง	ปานกลาง
2. เป็นวิธีที่ช่วยให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้	มาก	มาก	ปานกลาง	ปานกลาง
3. การจัดการเรียนการสอนแบบนี้เหมาะสมกับ นักศึกษา	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง
4. นักศึกษาชอบเรียนวิธีนี้	น้อย	น้อย	น้อย	น้อย
5. นักศึกษาจะนำวิธีการนี้ไปใช้ในการศึกษาของ ตนในอนาคต	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง

วิชา ได้พัฒนาให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง มีทักษะในกระบวนการค้นคว้าหาความรู้ ความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทักษะในการอ่าน และการพูด นักศึกษามีความคิดเห็นว่าอยู่ในระดับปานกลาง เช่นเดียวกับการบรรลุวัตถุประสงค์ของวิชานี้

4. ความคิดเห็นของนักศึกษาต่อบทเรียน (Scenario) ปีการศึกษา 2537 - 2538 ในภาคที่ 1 ไม่มีการประเมินบทเรียน ในภาคเรียนที่ 2 พบว่าทุกบทเรียนสามารถสะท้อนแนวคิด มีข้อมูลสำคัญเชื่อมโยงไปสู่แนวคิดที่ต้องการ และเรียงตามลำดับ กระตุ้นให้เกิดแนวคิดอย่างต่อเนื่อง

การใช้ภาษาเขียนชัดเจนรัดกุม คำถามกระตุ้นให้คิด สถานการณ์นำไปสู่การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้และความเหมาะสมของทรัพยากรการเรียนรู้ และผู้เชี่ยวชาญในแต่ละบทเรียนอยู่ในระดับปานกลาง

อภิปรายผลการวิจัย

การเปลี่ยนแปลงวิธีการเรียนการสอนจากแบบเดิมมาเป็นวิธีใช้ปัญหาเป็นหลักในวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ 1, 2 ระยะแรกมีปัญหามากในด้านการบริหารจัดการ และในด้านการเรียนการสอน เนื่องจากความไม่คุ้นเคยและความเชื่อของอาจารย์ประจำวิชาบางส่วนยังติดอยู่กับการสอนแบบบรรยาย ดังนั้นปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นตลอดระยะเวลา 2 ปี ได้แก่ อาจารย์มีภาระงานเพิ่มมากขึ้นจากเดิม คือต้องสร้างบทเรียนและคู่มืออาจารย์ ต้องปรับปรุงแก้ไขแต่ละบทเรียนหลังจากจบการเรียนรู้ในแต่ละปี อาจารย์จะต้องทำหน้าที่เป็นอาจารย์ประจำกลุ่มย่อย (Facilitator) ต้องประเมินผลหลายรูปแบบในแต่ละครั้ง ใช้เวลามากกว่าการสอนแบบเดิมมาก อาจารย์บางส่วนยังไม่เชื่อว่าการเรียนการสอนแบบปัญหาคือหลักนี้จะมีผลทำให้นักศึกษาเปลี่ยนแปลงไปจากการสอนแบบเดิมมาก การแก้ไขปัญหาดังกล่าวเหล่านี้โดยจัดให้มีการประชุมอาจารย์บ่อยครั้งขึ้น ให้มีการอภิปราย พิจารณาหาแนวทางแก้ปัญหาดังกล่าวร่วมกันมาโดยตลอด และลดภาระงานของอาจารย์โดยการจัดแบ่งหน้าที่รับผิดชอบการเป็นอาจารย์ประจำกลุ่มแต่ละภาคการศึกษา และการคิดภาระ

งานชั่วโมงการสอนให้เป็นไปเช่นเดียวกับการสอนแบบบรรยาย

ประธานวิชาและเลขานุการที่รับผิดชอบในระยะแรกนี้มีภาระงานเพิ่มมากขึ้นจากการสอนประจำ เนื่องจากต้องทำหน้าที่บริหารจัดการประสานงานและดำเนินการให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ และอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้ทั้งอาจารย์และนักศึกษา นอกเหนือจากการต้องรับหน้าที่เป็นอาจารย์ประจำกลุ่มด้วย หน่วยบริการการศึกษาจะเข้ามามีบทบาทสำคัญที่จะช่วยลดภาระงานด้านธุรการงานพิมพ์ การเตรียมเอกสารให้กับอาจารย์ประจำกลุ่ม การจัดห้องเรียน และอำนวยความสะดวกทั่วไปให้กับอาจารย์และนักศึกษา ทำให้การดำเนินการราบรื่นขึ้น

ผลกระทบต่อนักศึกษา จากการศึกษาพบว่านักศึกษาชอบเรียนวิธี PBL ในระดับน้อย อาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนการสอนแบบ PBL พร้อมกันหลายวิชา การประสานงานระหว่างผู้รับผิดชอบวิชาไม่เพียงพอทำให้ชั่วโมงปิดบทเรียนอยู่ในเวลาใกล้เคียงกันนอกจากนั้นนักศึกษาได้ให้ความเห็นว่าวัตถุประสงค์การเรียนรู้ในแต่ละบทเรียนมีมากเกินไปกว่าเวลาที่กำหนดไว้ ทำให้ต้องใช้เวลาในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองมากเวลาที่กำหนดไว้จึงไม่เพียงพอ ทำให้การอภิปรายผลการเรียนรู้ที่ไปศึกษามาได้ไม่ครอบคลุมตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ เพื่อให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ของวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ ในบทเรียน แต่ละบทเรียนควรจัดแบ่งบทเรียนให้เป็นตอนสั้น ๆ กำหนดวัตถุประสงค์

ประสงคีน้อยลงเหมาะสมกับเวลาเช่นเดียวกับการจัดทำบทเรียนของโรงเรียนพยาบาลที่มหาวิทยาลัยแมคมาสเตอร์ ประเทศแคนาดา⁶ นอกจากนี้ นักศึกษายังเสียค่าใช้จ่ายมากขึ้นในการถ่ายเอกสารทรัพยากรการเรียนรู้ เนื่องจากหนังสือบางเล่มมีจำนวนน้อยและนักศึกษาขาดทักษะในการคัดกรองจับประเด็นเรื่องต่างๆ นักศึกษาต้องการชั่วโมงเสริมความรู้มากขึ้น เนื่องจากเนื้อหาวิชาบางส่วนยากต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนแบบ PBL เป็นประสิทธิภาพมากขึ้น ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องควรพิจารณาเรื่องต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. เพิ่มพูนความรู้ให้กับคณาจารย์ในด้านการเรียนการสอนแบบ PBL ที่มีคุณภาพ โดยการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเป็นระยะๆ จัดศึกษาดูงานในต่างประเทศหรือสถาบันที่เหมาะสม

2. พัฒนาหน่วยบริการการศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อช่วยลดภาระงานของผู้บริหารวิชาซึ่งเป็นอาจารย์ประจำ

3. กระตุ้นให้นักศึกษารู้จักการบริหารเวลา ใช้เวลาให้ถูกต้องและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

4. กระตุ้นให้นักศึกษารู้จักเลือก และแบ่งปันทรัพยากรการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เพื่อลดค่าใช้จ่ายในการถ่ายเอกสาร

5. ปรับปรุงบทเรียน โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลของอาจารย์และนักศึกษาทุกครั้งก่อนนำไปใช้

6. ปรับปรุงบทเรียนให้วัตถุประสงค์การเรียนรู้ในแต่ละบทเรียนน้อยลงเหมาะสมเวลาที่นักศึกษาใช้ในการค้นคว้าความรู้ด้วยตนเอง เช่น การตัดตอนโจทย์ เป็นต้น

7. การจัดการเรียนการสอนแบบ PBL ทั้งหลักสูตร (Total integration) จะช่วยลดความซ้ำซ้อนของเนื้อหาวิชา และปัญหาการบริหารจัดการลงได้ด้วย

เอกสารอ้างอิง

1. ทองจันทร์ หงส์ลดาธมภ์. หลักสูตรการเรียนการสอนเพื่อสร้างบัณฑิตสายวิชาชีพ. ศูนย์วิจัยและพัฒนาแพทยศาสตรศึกษา. คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 11 กรกฎาคม 2531.
2. ยุวดี ภาซา. การจัดการเรียนการสอนแบบใช้ปัญหาเป็นหลักในหลักสูตรพยาบาลศาสตรรามาธิบดี. รามาธิบดีพยาบาลสาร. 2539; 2(1):109-22.
3. กรองโต อุณหสุด. การเรียนการสอนพยาบาลศาสตร : สภาพการณ์และแนวโน้ม. วารสารพยาบาลศาสตร. 2539; 14(1):35-42
4. ยุวดี ภาซา. การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการจัดการเรียนการสอนแบบที่ใช้ปัญหาเป็นหลักสำหรับอาจารย์พยาบาล. ปริญญาทิพนธ์ ปริญญาการศึกษาดุขฎีบัณฑิต สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2536.
5. โกวิท ประวาลพฤกษ์ และสมศักดิ์ สิ้นธุระเวชญ์. การประเมินในชั้นเรียน. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช, 2523.
6. McMaster University School of Nursing Institute for Nurse Educator. Handbook Select Approaches to Problem-Based Learning Prepare in collaboration with : Ramathibodi School of Nursing Mahidol University, Bangkok, Thailand July 23-29, 1997.

Problem-based learning in nursing of adult and elderly at Ramathibodi school of nursing

Pinit Prechanond* R.N., M.Sc. (Public Health)

Orn-anong Poomaporn* R.N., M.Sc. (Public Health)

Abstract : A Prospective study of the implementing problem-based learning (PBL) in Nursing of Adult and Elderly Course at Ramathibodi school of Nursing was conducted between 1994-1996. The objectives of this study were to evaluate the process and outcome of the course. The data were collected from the tutors and the students using questionnaires. In addition, the Nursing of Adult and Elderly committee's minute and the student achievement were also included in the study. The findings indicated that the mean score (total score = 100) of 4 examinations of the course in Nursing of Adult and Elderly in the PBL group in the first year (1994-1995) were 49.83 (SD = 7.52) to 55 (SD = 8.02), and in the second year (1995-1996) were 42.63 (SD = 7.02) to 46.38 (SD = 6.36). The working performances in tutorial group had more progression at the end compared to the beginning of the course. According to the students' opinion, the objectives of the course were met at the moderate level and the students were well motivated by the tutors but the students' preference of the method was at the low level. In addition, the course coordinator had more workload in preparation of learning packages for both students and tutors as well as conducting the meeting among faculties who were responsible for nursing of Adult and Elderly course. Thus, educational supporting unit must be improved. Students spent more money for photocopy related to resourcesmaterial. However all of the student and tutors felt that PBL method is one of the important tool to enhance self-directed learning, clinical reasoning process and group process skills. Rama Nurs J 1998; 4(1):57-64.

Keywords : problem based learning, nursing of adult and elderly

* Assistant Professor, Department of Nursing, Faculty of Medicine, Ramathibodi Hospital, Mahidol University.